

Panorama B.V.D. 2e halfjaar 1959

Communisme en Rechtsextremisme in Nederland.
 =====

Ten gevolge van de scheuring in de C.P.N. ontstond in de tweede helft van 1959 (12 juli 1959) de Socialistische Werkers Partij uit de zogenaamde "Bruggroep".

De ontwikkeling van de nieuwe partij kon nauwkeurig worden gevolgd. Dit was mogelijk doordat de conflictperiode werd benut voor verbetering van de informatiepositie. In de operationele sector werd veel arbeid besteed aan situatieverkenningen om de geboden kansen op verantwoorde wijze te kunnen benutten en dit leidde weer tot een aantal succesvolle acties. Toen de situatie tussen C.P.N. en S.W.P. zich stabiliseerde, was het algemene peil der bronnen in beide kampen wezenlijk verbeterd.

Ten aanzien van de E.V.C. en de E.V.C.-1958 werd op gelijksoortige wijze gehandeld, met een even bevredigend resultaat. Door de onderlinge strijd waren zowel de C.P.N. als de E.V.C.-1958 verzwakt, hetgeen zich in de tweede helft van 1959 uitte in een geringe activiteit in den lande. Als gevolg daarvan trad een kleine daling op in het aantal berichten vanuit de communistische periferie. Het aantal berichten van hoogwaardige bronnen was echter hoger dan tevoren en betrof bovendien vier organisaties in plaats van twee. Over het geheel genomen, was er naast een stijging in kwaliteit een geringe daling in de hoeveelheid van de rapportage.

De samenhang van de scheuring hier te lande met soortgelijke ontwikkelingen elders, bracht een sterke intensivering van de informatie over deze ontwikkelingen met zich mee. De bestaande verbindingen met bevriende diensten werden daarvoor herhaaldelijk gebruikt.

Omtrent de doeleinden van de scholing van communisten achter het IJzeren Gordijn, voor het eerst sinds de oorlog weer op gang gekomen, werd een voorlopig inzicht verkregen, doch er is op dit terrein nog veel onduidelijks voor nadere verklaring overgebleven. Voorbereidingen werden getroffen om door het ontwikkelen van meer bronnen een beter overzicht te krijgen.

De afgenomen betekenis van het communisme op de handelsvloot leidde tot inkrimping en concentratie van onze werkzaamheden.

Het registratieve werk t.a.v. communistische personen en hun activiteiten vond normaal voortgang. Een aantal succesvolle operaties leverde een hoeveelheid materiaal op over lidmaatschappen, dat in de verslagperiode slechts gedeeltelijk kon worden verwerkt.

Door de afdeling Beveiliging werd meermalen advies ingewonnen omtrent de betekenis die aan bepaalde gegevens moet worden toegekend, teneinde de beveiliging en de rechtszekerheid zo goed mogelijk te waarborgen.

Met de veiligheidsorganen van de Nederlandse Territoriale Bevelhebber werd de gegroeide samenwerking tot wederzijdse voldoening voortgezet. De voorbereidingen inzake de zgn. Diepvries-operatie werden weer geheel bijgevoerd.

Bij de bovengenoemde acties werd in het algemeen minder dan voorheen gebruik gemaakt van volgacties.

Aan het recherche-apparaat werden onderzoeken opgedragen, voor een deel samenhangende met werkzaamheden aan de verbetering der bronnen van informatie.

In NATO-verband werd medegewerkt aan de opstelling van een beoordeling van het communistisch gevaar in de NATO-landen. Deze eerste poging om in plaats van een opsomming van de feiten tot een weging der factoren te komen, werd met veel waardering door de NATO-Council ontvangen.

Naast de waarneming der communistische activiteiten werd de ontwikkeling van de nog niet tot stabiliteit gekomen Pacifistisch Socialistische Partij in het oog gehouden. De gedragslijn t.o.v. deze en dergelijke groeperingen werd aan een kritische herbeschouwing onderworpen. Aan de hand daarvan werd het beleid zodanig uitgestippeld dat met een minimum aan operationele activiteiten kon worden volstaan.

Voor een aantal pacifistische organisaties is de atoomdreiging een gereede aanleiding om te ageren. In het algemeen is de daarmee gepaard gaande publiciteit voldoende om de ontwikkeling te kunnen volgen.

Het rechts-extremisme wordt als steeds zeer nauwkeurig geobserveerd in verband met de grote publieke belangstelling die telkens weer voor deze uitingen blijkt. In de geringe activiteit in de verslagperiode kon geen symptoom van gevaar worden gezien. De eerste reacties van de omstreeks Kerstmis in West-Duitsland begonnen antisemitische handelingen kwamen in Nederland enkele dagen vóór het oude jaar tot uiting bestaande in de toezending aan de Amsterdamse Opperrabijn en andere vooraanstaande Joodse ingezetenen van brieven, omrand met hakenkruizen en waarin onderstreept de woorden "Joden niet gewenst". Later zouden enkele baldadigheden volgen en zou ook blijken van de indruk, die dit gebeuren in neo-nazistische kringen hier te lande veroorzaakte.

Ten behoeve van de politieverbindingen werd een overzicht samengesteld van allerlei organisaties die van tijd tot tijd de aandacht trekken, maar in het algemeen niet gevaarlijk zijn, doch om hun afwijkende standpunten of methoden gemakkelijk verkeerd worden beoordeeld. Dit overzicht bleek zodanig in de behoefte te voorzien dat een extra oplage moest worden gemaakt. Het ligt in de bedoeling dit overzicht jaarlijks te vernieuwen.

Contra-spionage.

Algemeen. De intensivering van de contactsfeer op velerlei terrein als gevolg van de Soviet-Russische coëxistentie-politiek brengt voor de contra-spionage mede een uitbreiding van het zich daarmee ter bewerking aanbiedende waarnemingsveld.

Daarnaast stelt de uitbreiding van het Russisch-Nederlandse verkeer nieuwe eisen aan de inspanning van de daartoe beschikbare bewerkers om zo verzekerd van te kunnen blijven, dat de opbouw van eigen contacten daarmee gelijke tred houdt.

De met deze uitbreidingen gepaard gaande vergroting van kansen voor de subversieve activiteiten van de inlichtingendiensten van het Soviet-blok brengen een bemoeilijking mede van het ter ontdekking daarvan gerichte selectieproces.

In concreto leggen buiten de hier geaccrediteerde Soviet-blok vertegenwoordigingen, de twee Oost-Duitse inlichtingendiensten met hun mede op Nederland gerichte activiteit, die langzamerhand van groter vakmanschap doet blijken, in toenemende mate beslag op de uitgezette mogelijkheden van waarneming. Hierbij moet ook nog op een Russische in de Oost-zône opererende militaire dienst gerekend worden.

Het aantal uitgebreide persoonsonderzoeken met het oog op de opbouw van de contactsfeer bedroeg , terwijl ten aanzien van personen een onderzoek wenselijk bleek om de mogelijkheid van staatsgevaarlijke gedraging nader te kunnen beoordelen.

Behalve de volgacties als gevolg van de systematische observatie van de Soviet-Ambassade en de handelsvertegenwoordiging van de S.U. werd het in overleg met de militaire autoriteiten nodig geoordeeld om reizen buiten de zône waarbinnen de S.U. militaire vertegenwoordiger zich vrijelijk mag bewegen deze vertegenwoordiger en zijn personeel te begeleiden.

In werd het wenselijk geacht om door volgen vast te stellen welke contacten bepaalde personen onderhielden.

Ten behoeve van de politieverbindingen werd een overzicht samengesteld van allerlei organisaties die van tijd tot tijd de aandacht trekken, maar in het algemeen niet gevaarlijk zijn, doch om hun afwijkende standpunten of methoden gemakkelijk verkeerd worden beoordeeld. Dit overzicht bleek zodanig in de behoefte te voorzien dat een extra oplage moest worden gemaakt. Het ligt in de bedoeling dit overzicht jaarlijks te vernieuwen.

Contra-spionage.
*****

Algemeen. De intensivering van de contactsfeer op velerlei terrein als gevolg van de Soviet-Russische coëxistentie-politiek brengt voor de contra-spionage mede een uitbreiding van het zich daarmede ter bewerking aanbiedende waarnemingsveld.

Daarnaast stelt de uitbreiding van het Russisch-Nederlandse verkeer nieuwe eisen aan de inspanning van de daartoe beschikbare bewerkers om er verzekerd van te kunnen blijven, dat de opbouw van eigen contacten daarmede gelijke tred houdt.

De met deze uitbreidingen gepaard gaande vergroting van kansen voor de subversieve activiteiten van de inlichtingendiensten van het Soviet-blok brengen een bemoeilijking mede van het ter ontdekking daarvan gerichte selectieproces.

In concreto leggen buiten de hier geaccrediteerde Soviet-blok vertegenwoordigingen, de twee Oost-Duitse inlichtingendiensten met hun mede op Nederland gerichte activiteit, die langzamerhand van groter vakmanschap doet blijken, in toenemende mate beslag op de uitgezette mogelijkheden van waarneming. Hierbij moet ook nog op een Russische in de Oost-zône opererende militaire dienst gerekend worden.

Het aantal uitgebreide persoonsonderzoeken met het oog op de opbouw van de contactsfeer bedroeg 112, terwijl ten aanzien van 265 personen een onderzoek wenselijk bleek om de mogelijkheid van staatsgevaarlijke gedraging nader te kunnen beoordelen.

De elders genoemde vermissing bij het T.C.L. van een belangrijk hoog gerubriceerd militair document gaf aanleiding tot volgacties.

NAVO. De noodzaak om in NAVO-verband een zo compleet mogelijk beeld samen te stellen van tegen de NAVO-belangen gerichte inlichtingenactiviteiten, gaf Parijs aanleiding tot instelling van een werkgroep tot het formuleren van een aantal kernvragen waaraan in de sector van de contra-spionage werd medegewerkt. De antwoorden van de verschillende NAVO-landen levert waardevol studiemateriaal op.

Benelux. De onderwerpen welke verband houden met de voorgenomen liberalisatie van het grensverkeer en de opheffing van de persoonscontrole aan de zuidgrens gaven aanleiding tot intensivering van het overleg met de Belgische zusterdienst en de bestudering van de maatregelen welke van invloed zullen zijn op de mogelijkheden van de controle op het vreemdelingenverkeer, waarbij bijzondere aandacht is besteed aan ongedekte risico's voor de veiligheid van de staat. De grondslag werd gelegd voor een intensieve samenwerking met de Belgische veiligheidsdienst, die in 1960 haar beslag zou krijgen en zich ook tot de Luxemburgse dienst zou uitbreiden.

Compromitteringen bij Nederlandse vertegenwoordigingen achter het IJzeren Gordijn. Een toenemend aantal pogingen van de zijde van Sovjet-blok inlichtingen- en veiligheidsdiensten om Nederlands personeel, werkzaam op ambassades en legaties achter het IJzeren Gordijn te recrutereren, werd door het Ministerie van Buitenlandse Zaken aan deze dienst gemeld.

Stuk voor stuk zijn deze gevallen in studie genomen teneinde tot een juist oordeel te komen over de toedracht van het incident, de rol die de betrokken Nederlandse ambtenaar hierin vervulde, zijn bona-fides, de eventuele schade aan Nederlandse belangen toegebracht, de door de tegenstander toegepaste methoden, en de door hem gebruikte handlangers.

De resultaten van deze omvangrijke arbeid, werden aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken ter beschikking gesteld.

Top-secret documenten vermist bij het T.C.L. De reeds vermelde vermissing bij het Technisch Centrum voor de Luchtverdediging van een aantal documenten, die voor een groot gedeelte belangrijke, internationale militaire gegevens bevatten, gaf aanleiding tot een veelomvattend onderzoek, dat door deze Dienst werd geleid en waarbij in een later stadium met het Ministerie van Justitie werd samengewerkt.

Over de beleidsaspecten werd overleg gepleegd met de militaire NAVO-autoriteiten te Parijs; als gevolg van de internationale samenstelling van het personeel vond een

vertakking van het onderzoek plaats tot in andere landen. Bij het onderzoek moest rekening worden gehouden met de aantrekkingskracht op de tegenstander die uitgaat van de buitengewoon grote concentratie van geheimen bij het T.C.L. in verband met zijn centrale plaats in de planning van de NAVO-defensie.

Bovendien, omdat gebleken is dat diensten van de tegenstander met het bestaan van het T.C.L. bekend zijn en reeds belangstelling hebben getoond, zal het nodig blijken om de behandeling van alle zaken het T.C.L. betreffende, een hoge prioriteit te verlenen.

In deze verslagperiode viel de plotselinge verdwijning, onder verdachte omstandigheden van de van origine Hongaarse neuroloog Dr.   naar Oost-Duitsland op 16 september 1959. Aanvankelijk moest rekening worden gehouden met de mogelijkheid, dat een vreemde mogendheid in dit vertrek de hand had gehad op grond van de wetenschap over de groepering van Hongaarse refugie's waarover hij beschikte. Nadat kon worden vastgesteld, dat ook bij zijn terugkeer niet voor een opdracht van de tegenstander behoefde te worden gevreesd kon deze zaak worden afgebouwd. Over het omstandig onderzoek dat deze zaak inmiddels had uitgelokt is afzonderlijk bericht.

Beveiliging.

Algemeen. Een hoofdamtenaar volgde de lange cursus van het Defensie Studie Centrum.

Op de najaarsvergadering te Parijs van het Nato Security Committee, bijgewoond door het afdelingshoofd, werd o.a. bijzondere aandacht besteed aan de bedreigingen waaraan personen en documenten bij de diplomatieke missies in de IJzeren Gordijn-landen bloot staan.

Het "Informeel Overleg" met de militaire Veiligheidsdiensten vond normaal voortgang.

Het ontwerp Voorschrift Beveiliging Overheidsgeheimen kwam gereed en werd ter beoordeling voorgelegd aan de Secretaris-Generaal en aan de Verenigde Chefs van Staven.

De afdeling had een werkzaam aandeel in het ontwerpen van de maatregelen nodig voor de beveiliging van de aanmaak van onderdelen voor de "Hawk" geleide projectielen in Nederland.

Ter uitvoering van de met de U.S.A. gesloten overeenkomst tot beveiliging van geheime octrooien werden in samenwerking met de Militaire Inlichtingen Dienst bij 10 Octrooibureaux de nodige maatregelen getroffen.

Na opheffing van het Ministerie van Zaken Overzee werd nog geen regeling getroffen voor de verantwoordelijkheid voor de beveiliging van betrokken diensten.

De overplaatsing van de nog door vele instanties geraadpleegde Nefis-documentatie uit het voormalige Minzo-archief naar de B.V.D. bracht enige nieuwe werkzaamheden mede.

In overleg met het Commissariaat voor de Militaire Productie werden 87 Nederlandse bedrijven, die in aanmerking wensden te komen voor de uitvoering van gerubriceerde opdrachten, aan een beveiligingsprogramma gebonden.

Op verzoek van de directeur van het Defensie Studie Centrum belastte de Dienst zich met de beveiliging van het civiele gedeelte van de oefening "Side-Step". Dit leidde tot de beslissing beveiligingsambtenaren bij de Commissarissen der Koningin te benoemen.

Gebieden van Beveiliging. Inspecties werden uitgevoerd bij Cosmic/Nato archieven van de daarvoor in aanmerking komende instanties, waarover rapporten werden opgemaakt.

Voor de beveiligingssituatie bij het Technisch Centrum voor de Luchtverdediging (T.C.L.) werd bijzondere aandacht gevraagd i.v.m. de vermissing van een Cosmic-zending, hetgeen aanleiding werd tot een diepgaand onderzoek.

Speciale aandacht werd besteed aan de weinig bevredigende beveiligingssituatie bij de N.V. Holland Signaal Apparaten Fabriek. Een beveiligingsinspecteur werd aangesteld.

De Minister van Binnenlandse Zaken nam per 10 juli 1959 de verantwoordelijkheid voor de Euratom-beveiliging in Nederland op zich en droeg de Dienst op terzake het nodige te verrichten. Het invoeren van de wettelijk voorgeschreven beveiliging van gerubriceerde kennis Euratom werd zo ver als mogelijk voorbereid.

Beveiligingspraktijk. De overeenkomst met Landmacht en Luchtmacht, waarbij deze de administratieve betrouwbaarheidsonderzoeken zelf verrichten, leidde tot een duidelijk teruglopen van het aantal verrichte onderzoeken. Hierdoor was het mogelijk de aandacht van de Beveiliging Overheid meer te concentreren op de civiele overheid dan tot dan toe mogelijk was.

Inwendige Veiligheid. Het rapport van de Afdeling Inwendige Veiligheid werd in augustus door de Algemene Verdedigingsraad aanvaard; diensengevolge zijn besprekingen begonnen om de uitvoering te verkrijgen van de in het basisplan voor elke Minister ontworpen deeltaken.

Visa en Emigratie. Het vigerende doorgeefbeleid, waarbij de Immigratie-autoriteiten alle politieke gegevens verstrekt worden, zonder toepassing van de verjaringsregeling, speelde een rol bij de behandeling van een aantal klachtgevallen.

In verband met de opheffing van het Ministerie van Zaken Overzee werden afspraken gemaakt met de Procureurs-Generaal in Suriname en de Nederlandse Antillen over het verstrekken van inlichtingen van politieke aard omtrent personen die zich daar te lande wensden te vestigen.

Voorlichting en Instructie over Beveiliging. Op 8 en 9 oktober werd te Heelsum een bijeenkomst gehouden ter voorlichting van functionarissen verantwoordelijk voor de beveiliging op departementen van algemeen bestuur, instellingen en bedrijven.

Een serie instructieve lezingen werd gehouden voor personeel van de Militaire Inlichtingendiensten werkzaam in de personele beveiligingssector.

De nieuw aangestelde beveiligingsambtenaren in de provincies is in een eendaagse conferentie de nodige voorlichting met betrekking tot de beveiliging gegeven.

Chinezen e.a.

Vertaalwerk. De sectie ondervond de bezwaren van een tekort aan arbeidskrachten als gevolg van een taalopleiding van drie assistenten, waarvan er één inmiddels is teruggekeerd die nu een nascholing doorloopt om zijn kennis voor de praktijk in Nederland bruikbaar te maken.

De beide andere assistenten kunnen in het tweede kwartaal 1960 bij de Dienst worden terugverwacht.

Met de hulp, die de Dienst zich heeft weten te verzekeren, van een uit het buitenland afkomstige landsman van de voor waarneming in aanmerking komende bevolkingsgroep kan de Dienst zich, ook voor de toekomst voor het nodige vertaalwerk behoorlijk uitgerust beschouwen.

De Chinese bevolkingsgroep. In januari 1959 werden bij Justitie voorstellen aanhangig gemaakt om ten aanzien van het toelatingsbeleid voor Chinezen te geraken tot een sanering, welke voor het werk van de Dienst het nuttigst zou kunnen zijn. Tot einde 1959 is op dit terrein nog geen voortgang geboekt kunnen worden.

Indonesiërs e.a. Het inlichtingenwerk onder Indonesiërs hier te lande gaat in toenemende mate lijden aan bloedarmoede. De mogelijkheid tot informatie uit de kringen van West-Indiërs in Nederland kon worden verdiept. De bemoeienis met hier te lande verblijvende Algerijnen werd overgenomen door de met de contra-spionage belaste afdeling.

Centrale documentatie.

Algemeen. Doordat nieuw aangenomen personeel veelal eerst voor een kortere of langere stage bij de A.C.D. wordt tewerkgesteld en andere afdelingen hun administratieve krachten bij voorkeur aantrekken vanuit de A.C.D., is het verloop onder dit, vooral lagere, personeel, reeds om deze redenen al vrij groot. Zo verlieten 11 personen de afdeling, waartegenover 8 nieuwelingen hun entree maakten.

Personneelsbeoordeling. Gedurende het gehele 2e semester van 1959 werd aanzienlijk veel tijd besteed aan het samenstellen van personeelsbeoordelingen volgens de nieuwe, van de zijde van het Departement van Binnenlandse Zaken, geïntroduceerde methode.

Sanering archief. Een 4-tal ambtenaren vond een volledige dagtaak in het saneren van oudere archiefbestanddelen en het doen vernietigen van daarvoor in aanmerking komende stukken.

Een aanvang werd gemaakt met het opstellen van een aanvullende lijst van voor vernietiging in aanmerking komende stukken, waarmede zeer tijdrovend overleg met de andere afdelingen gemoed gaat.

Omvang werkzaamheden. Gedurende verslagperiode werden 22.253 stukken in de agenda opgenomen tegen 21.462 gedurende het 1e semester van 1959. Voor de kartotheek waren de cijfers naslagen tegen

Opleiding, Voorlichting en Studie.

Cursussen. Volstaan kon worden met het geven van één basis-cursus voor nieuw personeel in verband met het verloop van het aantal functionarissen die in Nederland betrokken zijn bij het inlichtingen- en veiligheidswerk. Voor de verdere opleiding van deze cursisten werd nog een vijftal specialis-tencursussen gehouden. Hierbij werd begonnen met het com-bineren van de informatiecursus met de observatiecursus tot een doorlopende cursus, terwijl eveneens een gecombi-neerde beveiligings- en sabotagecursus werd gegeven.

De in het begin van 1958 ingevoerde selectietest voor deelnemers aan de basiscursus heeft gunstig gewerkt. Het percentage gezakten, daalde van gemiddeld 21% tot ge-middeld 10%.

Voor personeelsleden van de Rijkspolitie welke vóór 1955 een B.V.D.-diploma behaalden, werd een tweedaagse herhalingscursus gehouden in de jeugdherberg te Amersfoort.

De mogelijkheid die zich tengevolge van het geringere aantal cursisten voordeed om de opleiding en voorlichting zowel te verdiepen als uit te breiden, werd ten volle aan-gegrepen.

Korte cursussen werden gegeven aan eigen personeel van de verschillende afdelingen over de onderwerpen: beveiliging, sabotage, observatie en operatie.

Voor het personeel van de gezamenlijke militaire inlichtingen- en veiligheidsdiensten werd een tweetal cur-sussen gegeven over de huidige stand van het politiek extre-misme in Nederland.

Individuele oriëntatiecursussen werden gegeven aan de nieuw benoemde Procureur-Generaal van Nederlands Nieuw Guinea, het in Nederland vertoevende Diensthoofd van de Gewapende Politie in Suriname en een viertal beveiligings-functionarissen van bedrijven.

In het najaar van 1958 werd begonnen met een door gastdocenten te geven cursus "sociologie", welke tegemoet-kwam aan de in de kringen van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten bestaande behoefte aan bredere kennis omtrent de historische en maatschappelijke achtergronden van de huidige politieke constellatie. Aan deze cursus werd deel-genomen door personeel van M.I.D., Nederlandse Spoorwegen

en B.V.D. In September 1959 werd deze cursus voortgezet. Tevens werd een begin gemaakt met een tweede cursus.

Door het houden van vele oriëntatiecursussen c.q. voorlichtingsdagen werd tegemoet gekomen aan een in de uitgebreide kring van B.V.D.-relaties in toenemende mate naar voren gekomen behoefte om zich op de hoogte te stellen van de huidige stand van zaken op het gebied van het politiek extremisme en de inlichtingenactiviteiten van het communisme.

Heelsumconferentie. Voor een groep politiefunctionarissen en voor een groep beveiligingsfunctionarissen uit het bedrijfsleven werd een tweedaagse zogenaamde Heelsumconferentie gehouden, waarop de beide genoemde onderwerpen de hoofdschotel vormden.

Voor de Procureur-Generaal en zijn Advocaten-Generaal te Arnhem en de Officieren van Justitie in zijn ressort werd te Heelsum een bijeenkomst van één dag gehouden, waarop een inleiding werd gegeven over het communisme en een inleiding over een spionagezaak.

Medewerking werd o.a. verleend aan de cursus Leiderschap voor Hoofdofficieren van de Koninklijke Landmacht, de cursus Inlichtingenofficier van de Koninklijke Luchtmacht en de cursus Staftechniek van de Koninklijke Luchtmacht.

In het kader van deze voorlichting neemt het aantal gehouden lezingen toe, evenals het aantal filmvoorstellingen.

Studie. Ter afronding en completering van het reeds aanwezige studie-materiaal werden verschillende overzichten samengesteld over aspecten van het communisme. Zo kwam een studie gereed over het vredesoffensief, het cultureel offensief, het communisme in Nederland en de mogelijkheden van psychologische bestrijding van het communisme, alsmede over de waarden van het Westen in verband met het communisme.

Contact Buitenlandse Zusterdiensten.

In NAVO-verband. In oktober 1959 kwam het Nato Special Committee te Parijs bijeen. Over het aldaar verhandelde werd bij afzonderlijke brief gerapporteerd. Als speciaal onderwerp kan hier nog genoemd worden de belangrijke studie onder de titel "Current security threats arising from communist activities in NATO countries" aan de totstandkoming waarvan de Dienst een belangrijke bijdrage heeft verleend.

Overigens vond de normale wijze van uitwisseling van gegevens op intelligence en security gebied voortgang.

Vorbereidingen werden getroffen en ook gedeeltelijk reeds tot uitvoering gebracht voor een sneller werkende

communicatie met de naaste zusterdiensten. Behalve de radioverbinding die behalve met andere ook reeds met de Belgische en de Duitse diensten bestaat, zal met deze diensten een telexverbinding tot stand worden gebracht om lange veilige weg de berichten in geschreven vorm directer de plaats van de behandelaar te doen bereiken. Hierbij is ook gedacht aan een te verwachten drukker berichtenverkeer, wanneer de personencontrole aan de zuidgrens wordt opgeheven en het Beneluxvisum wordt ingevoerd.

In de bezetting van de hier te lande gevestigde vertegenwoordigingen van de buitenlandse diensten kwamen geen mutaties van betekenis voor.

Het streven is gericht op een nauwer contact met de West-Duitse inlichtingendiensten met het oog op de activiteiten van de in Oost-Duitsland en eventueel Oost-Berlijn gevestigde communistische inlichtinginstanties, wier activiteit ook hier te lande is geconstateerd.

Contact Politie Binnenland.

Algemeen. De uitoefening van de taak tot het onderhouden van de verbindingen met de Politie heeft ook in het tweede halfjaar 1959 aanleiding gegeven tot diverse bezoeken aan korpschefs van Gemeentepolitie, districtscommandanten van de Rijkspolitie en enkele burgemeesters. Ingevolge het besluit om ook de verbinding met de Grensveiligheidsdienst van de Koninklijke Marechaussee in dit contact-werk te betrekken vonden diverse besprekingen plaats met het hoofd van deze dienst.

Zowel met de staf van de Rijkspolitie als het hoofd van de afdeling Politie van het Directoraat Openbare Orde en Veiligheid werd een regelmatig contact onderhouden.

Bijzondere bemoeienis. In het algemeen bleven de onderlinge betrekkingen zich in gunstige zin ontwikkelen. Rotterdam mag in dit verband afzonderlijk worden vermeld na de in het verleden bestaande slechte verhouding. Onder de supervisie van de tegenwoordige chef is de verhouding met de inlichtingendienst van de politie zich in positieve zin blijven ontplooiën. De speciale relatie met Amsterdam welke herziening behoeft, kon eveneens op bevredigende wijze worden geconstrueerd. In Arnhem kon bij de Hoofdcommissaris begrip worden gewekt voor een wenselijk geworden behoefte aan verbetering van de samenwerking op operationeel terrein.

De begin oktober gehouden tweedaagse conferentie met politie-functionarissen te Heelsum werd elders reeds gememoreerd.

In september en december hadden de gebruikelijke vergaderingen plaats met de chefs van de inlichtingendiensten der 11 hoofdcommissariaten en met een tweede

voor het geregeld contact met de Dienst samengestelde groep van commissarissen, korpschefs en districtscommandanten van de Rijkspolitie van voor de B.V.D. belangrijke gemeenten en districten.

De praktijk van de samenwerking van de B.V.D. met de Nederlandse politie-instanties werd uiteengezet voor een drietal bezoekers van de Deutsche Nachrichtendienst.

Over hetzelfde onderwerp werd een verhandeling gehouden voor een groep officieren van de Koninklijke Marechaussee.

Over deze onderwerpen werd op een herhalingscursus voor de districtsinlichtingen-rechercheurs der Rijkspolitie te Amersfoort aan de hand van de praktijk toelichting en commentaar gegeven.

Algemene Zaken.

Personeel. De personeelssterkte is in de verslagperiode teruggelopen van 593 tot 591 man.

Toenemende moeilijkheden werden ondervonden bij de werving van lagere vrouwelijke krachten, in het bijzonder typistes. 14 Vrouwelijke krachten verlieten de Dienst, waarvan 7 in verband met huwelijk. Hiertegenover konden 12 nieuwe krachten in dienst worden genomen. Het aantal vacatures voor lagere vrouwelijke krachten varieerde maandelijks van 5 tot 10. Het bedenkelijke is, dat aan een geleidelijke verlagings van het peil bij de werving niet te ontkomen valt om tijdig in de vacatures te kunnen voorzien.

De personeelstoestand bij de documentatie-afdeling (A.C.D.) met een sterkte van 113 man baart enige zorg. Jongere krachten met voldoende geschiktheid om in de toekomst de meer leidinggevende functies in de afdeling te vervullen ontbreken daar. De oorzaak hiervan moet enerzijds worden gezocht in de omstandigheid dat de in de afdeling aanwezige goede krachten overgaan naar de "technische" afdelingen, waar de promotiekansen gunstiger liggen, terwijl anderzijds voor jongere middelbare krachten te weinig uitzicht op promotie in de afdeling zelve bestaat.

Ter vervulling van drie vacatures voor beveiligingsbeambten zijn, na schifting van 116 sollicitatiebrieven, 58 sollicitanten opgeroepen en het uiteindelijk resultaat is geweest, dat drie krachten, waaronder een gerepatrieerde, begin 1960 in dienst genomen konden worden.

Stagiaires. Wat de Dienst in zijn geheel betreft zijn krachten, die geschikt zijn om in de toekomst hoofdamtvenaarsfuncties te vervullen, slechts in beperkte mate aanwezig. In verband hiermede is de werving thans o.m. gericht op de aantrekking van enkele jongere academici volgens een bepaald stage-systeem. Daartoe is contact opgenomen met verschillende universiteiten en hogescholen, terwijl over de opzet van het stage-stelsel in overleg is getreden met de heer Mr. , hoofd van de afdeling vorming en opleiding, en met personeelschefs van enkele Ministeries,

waar reeds ervaring bestaat ten aanzien van de aantrekking van stagiaires. Inmiddels is op 1 januari 1960 een jonge jurist als stagiaire in dienst getreden.

De jaarlijkse bevorderingsvoorstellen konden nog vóór het einde van het jaar worden ingediend, terwijl de beslissing ten aanzien van enkele hoofdamttenaren op zeer korte termijn in de voorgestelde zin kon worden verkregen.

De personeelsbeoordeling volgens de nieuwe methode, waarmee eind 1958 een aanvang werd gemaakt, vond tot nu toe in hoofdzaak alleen nog toepassing bij de afdeling documentatie. De ambtenaren, die hiervoor zijn aangewezen zijn mede belast geweest met een met medewerking van de afdeling personeelszaken van het Ministerie gehouden vrij uitvoerig intern onderzoek naar de administratieve gang van zaken bij de Dienst. De hiermede verkregen taakbeschrijvingen konden tevens het uitgangspunt vormen voor de gehouden personeelsbeoordelingen.

Disciplinaire maatregelen. Twee ambtenaren zijn conform het gedane voorstel disciplinair gestraft met voorwaardelijk ontslag en terugzetting in bezoldiging tot een bedrag gelijk aan de laatste 2 periodieke verhogingen.

Ten aanzien van een ambtenaar is wegens onvoldoende dienstijver de salaristechnische maatregel toegepast van vermindering van de salarisanciënniteit met zes maanden.

Een ambtenaar is voorgedragen voor ontslag op grond van het bepaalde bij artikel 99 van het A.R.A.R.

Overleg. De commissie van overleg is in de verslagperiode tweemaal in een officiële vergadering bijeen geweest, terwijl meermalen ondershands van gedachten is gewisseld met enkele vertegenwoordigers uit de ambtenarendelegatie in de commissie. De onderwerpen zijn o.a. geweest de toepassing van de nieuwe wachtgeldregeling voor de B.V.D., de voorstellen voor de mogelijkheid van een ontslag op 60-jarige leeftijd met bijzonder ouderdomspensioen, de ploegentoeslag voor de beveiligingsbeambten en de premiespaarregeling Rijksambtenaren.

In het bijzonder met betrekking tot een onderwerp als de ploegentoeslag voor de groep van beveiligingsbeambten komt het naar voren, dat de afgesneden mogelijkheid zich tot de ambtenarenbonden te wenden, door belanghebbenden als een beknotting van de rechten van de ambtenaar wordt gevoeld.

Met de bedrijfsarts, Dr. _____, is regelmatig contact onderhouden. Behalve gevallen van keuring zijn met hem problemen als de luchtverversing in het gebouw en rugklachten van het personeel in de kartotheek in behandeling genomen.

Op het gebied van de sociale verzorging is de gebruikelijke medewerking verleend bij de aantrekking van het vrouwelijk personeel en de oplossing van voorkomende gezins- en woningproblemen. De toekomstige sociaal verzorgster is thans

nog in opleiding en zal einde 1960 haar einddiploma kunnen behalen. Gedurende haar praktijkdagen heeft zij meer in het bijzonder haar zorgen uitgestrekt tot het manlijk personeel en hun gezinnen. In een aantal gevallen heeft zij haar medewerking verleend bij het oplossen van financiële moeilijkheden waarbij het gezinsbegrotingsinstituut werd geraadpleegd. Zij heeft verder een twintigtal huisvestingsproblemen tot een oplossing gebracht.

Materieel e.a. De exploitatiekosten van het vervoersapparaat (dienstauto's) - exclusief de personeelkosten - zijn in 1959 geringer geweest dan vorige jaren (1959: f. 217.152,-, 1958: f. 245.784,-, 1957: f. 236.588,-).

Aan 30 van de 32 vervoersbeambten is de premie voor schadevrij rijden toegekend. Dit gunstig resultaat is bereikt ondanks de omstandigheid, dat bij het rijden voor de Dienst vaak grotere risico's moeten worden genomen dan normaal bij het verkeer met dienstauto's het geval is. Ernstige aanrijdingen vonden niet plaats. De door het Rijk uitgekeerde schadebedragen waren aanzienlijk lager dan in het vorig jaar.

In 1959 vond een verdere aanpassing plaats van de administraties van het Fotolaboratorium, van de Huishoudelijke Dienst en van de Vervoerssectie aan de Comptabele administratie.

De controlerend ambtenaar van de Algemene Rekenkamer sprak zijn waardering uit over de opbouw en de uitvoering van deze comptabele administratie en van de hiermede samenhangende administraties.

De salarisadministratie is met ingang van 1 januari 1959 in nog sterkere mate geautomatiseerd dan dit voordien reeds het geval was. Deze wijziging heeft merkbaar tot tijdsbesparing geleid.

Ook op andere plaatsen in de Dienst werd gestreefd naar automatisering van de administratieve arbeid. In dit verband werd overgegaan tot de aanschaffing van een 2e lichtdrukmachine (Océ Combine 101).

Eind 1959 werd enige uitbreiding gegeven aan de opbouw van een archief op micro-film door een aanvang te maken met het opnemen op 16 m.m. film van de A.C.D. kartotheek. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de beide aanwezige Kodak-apparaten "Recordak-Bantam".

Voor de verwerking van deze films werden een filmontwikkel- en een copieermachine aangeschaft.

In verband met de vele klachten over een te grote concentratie van schadelijke gassen in het souterrain van het hoofdgebouw, is advies gevraagd aan de afdeling Industriële Luchtverontreiniging van het Instituut voor Gezondheidstechniek T.N.O. Het rapport van dit orgaan is nog in studie bij de Rijksgebouwendienst.